

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЕКОСИСТЕМИ СТАРТАПІВ В УКРАЇНІ

Анотація. У статті виявлено основні відмінні риси стартапів. Особливу увагу приділено розгляду поняття «екосистема стартапів» та виокремленню найбільших екосистем у світі. Крім того, у тексті роботи досліджено основні умови розвитку екосистеми стартапів в Україні.

Ключові слова: глобальний рейтинг екосистем стартапів, екосистема стартапів, підприємництво, стартап-проект, стартап.

Abstract. The article reveals the main distinctive features of startups. Particular attention is paid to the concept of "ecosystem of startups" and the distinction of the largest ecosystems in the world. In addition, the text of the paper examines the main conditions for the development of the ecosystem of startups in Ukraine.

Key words: global rating of ecosystems of startups startup, ecosystem of startups, entrepreneurship, startup project, startup.

Вступ. У сучасних ринкових умовах традиційні уявлення про ведення бізнесу, шляхи отримання прибутку та завоювання ринку загалом відходять на другий план, поступаючись місцем інтелектуально-інноваційній складовій економіки, а саме – стартапам. Зважаючи на статистичні дані та досвід підприємницької діяльності, можна зауважити, що стартап-проекти формують основу конкурентоспроможності на рівні підприємств та країни в цілому. Україна має значний потенціал в інноваційному розвитку. Проте, поки що не достатньо сформовані умови розвитку даного процесу. Вирішити усі питання щодо формування сприятливих умов інноваційного розвитку в короткий час доволі важко. Отже, мінімальною вимогою до підприємців, які прагнуть досягти успіху за рахунок стартап-проектів має стати чітке уявлення про напрями розвитку, а також роль держави, суспільства та їх самих у процесі формування та розвитку екосистеми стартапів в Україні.

Питання розглянуті у статті є актуальними та широко обговорюваними у науковому та бізнес середовищі, проте доволі новими та повною мірою не дослідженими. Розгляд питань, пов'язаних із розвитком та діяльністю стартапів зустрічається у роботах таких науковців, як Бланк С. [1], Дорф Б. [1], Звегінцова О. [2], Золотарьова І. [2], Івашова Н. [3], Кавасакі Г. [4], Кейн Т. [5], Щербаков О. [2].

Постановка задачі. Метою статті є аналіз світових екосистем стартапів, визначення проблем розвитку української екосистеми стартапів та напрямів її удосконалення.

Методологія. Методологічною основою проведеного дослідження є наукові праці, офіційні статистичні дані, звітні аналітичні дані. Для обробки зазначеної інформації використовуються методи аналізу, синтезу, графічного опису, опису та інші.

Результати досліджень. Світовий ВВП сьогодні становить близько 100 трильйонів доларів. Технологічний сектор (інформаційні та комунікаційні технології) складають приблизно 4,5%, порівняно з лише 2% в 1992 році. Якщо показник продовжить зростання за поточними темпами, то технічний сектор складе 8% світового ВВП протягом наступних 15-20 років. Світовий технологічний сектор на шляху подвоєння своєї частки у світовому ВВП, економічну цінність в трильйони доларів додають саме інновації. Більша частина створеної вартості припадає на стартапи. Прийнято вважати, що стартап-проекти – це розвиток бізнесу в сфері ІТ чи в інтернеті. Насправді, стартапи існують в усіх сферах економіки, що є сприятливою умовою для пошуку потенційних інвесторів.

У 1976 р. журнал Forbes вперше почав використовувати термін «стартап», та сформулював його наступним чином «...не популярний бізнес – інвестиції в стартапи в електронній області обробки даних» [6]. Але широкого розповсюдження поняття набуло лише в 1990-х рр. та являло собою наступне визначення: стартап – компанія з короткою історією операційної діяльності [7].

Ми вважаємо, що сьогодні актуальним є, запропоноване Стівом Бланком, визначенням: стартап – це тимчасова структура, яка займається пошуками масштабної, відтворювальної, рентабельної бізнес-моделі.

Проблема полягає в тому, що стартап є не великою організацією, бізнес одиницею у мініатюрі. Сформовані організації реалізують бізнес-моделі, в яких споживачі, їх проблеми та бажані характеристики продукту відомі заздалегідь. Умови функціонування стартапу діаметрально протилежні – він працює в режимі пошуку, намагаючись знайти відтворену, прибуткову бізнес-модель. Для цього потрібні спеціальні правила, стратегії, інструменти, вміння і навички, які дозволять мінімізувати ризик і підвищити ймовірність успіху [1].

Основними відмінними рисами стартапів є швидкі темпи розвитку, створення нового продукту чи послуги (інноваційна складова) та значний рівень фінансового ризику, оскільки технології є новими та не дослідженими.

Виділено наступні критерії віднесення проектів до стартапів:

1. новостворена компанія;
2. інноваційна складова – створення нового продукту;
3. швидкий темп росту стартапу;
4. діяльність компанії зосереджена на одному продукті або послугі;

5. невелика команда (стартапери), зазвичай це молоді випускники технічних спеціальностей без досвіду роботи;
6. відсутність структурованого управління компанією;
7. обмеженість ресурсів (кадри, фінанси, основні фонди, інше);
8. високий рівень ризику (за рахунок інновацій та різного рівня невизначеностей);
9. адаптивність – стартапи динамічні та здатні швидко реагувати на зміни ринку, нові технології та конкуренцію.

Проте, не зважаючи на значний рівень ризику, яскравим прикладом успіху є те, що одні з найдорожчих брендів у світі сьогодні, ще не так давно починали свій шлях, як стартап-проекти. Наприклад, заснована студентами Стенфордського університету, компанія Google, а також Amazon, Apple, PayPal, Facebook.

В сучасних ринкових відносинах сформувались «екосистеми стартапів». Екосистема стартапів – це сукупність організаційних та інституційних компонентів, їх взаємовідносини в підтримці стартапів (університети, технопарки, інвестори, бізнес-ангели, бізнес-інкубатори і т.д.).

Міжнародні дослідження у сфері стартапів з 2011 року проводить Startup Genome, складаючи щорічний звіт щодо розвитку екосистем стартапів. Відповідно до звіту Startup Genome 2017 (Глобальний рейтинг екосистем стартапів), виділено двадцять найкращих екосистем у світі, оброблені дані наведено у таблиці 1.

Рейтинг екосистем визначається за наступними показниками (показники вимірюються від 1 до 20 за місцем у рейтингу): ефективність використання фінансових ресурсів; доступність фінансування; можливість виходу на міжнародні ринки; кваліфікація і рівень заробітних плат працівників; досвід працівників.

Позиції лідерів рейтингу здобули: Силіконова Долина (США), Нью-Йорк (США), Лондон (ВБ), Пекін (КНР) і Бостон (США). Відмітимо, що Силіконова Долина займає перші місця майже за всіма показниками, поступаючись місцем лише за показником кваліфікації та рівнем заробітної плати працівників Сінгапуру.

США займають передові позиції у розвитку екосистем стартапів, адже 7 міст увійшли в рейтинг 20 найбільших екосистем. Загалом 9 екосистем розташовано в Північній Америці, 5 – в Європі, 5 екосистем в Азії та 1 – в Австралії.

Таблиця 1

Рейтинг екосистем стартапів у світі

Ранг	Екосистема	Сть-викори-стання	Доступність фінансування	Вихід на міжнародні ринки	Рівень зарплат	Досвід працівників
1	2	3	4	5	6	7
1	Силіконова долина (США)	1	1	1	2	1
2	Нью-Йорк (США)	3	2	3	7	4
3	Лондон (ВБ)	4	4	2	10	5
4	Бостон (США)	2	5	19	8	2
5	Пекін (Китай)	6	6	12	4	3
6	Тель Авів (Ізраїль)	9	8	4	11	17
7	Берлін (ФРН)	7	9	6	5	10
8	Шанхай (Китай)	8	3	10	9	13
9	Лос Анджелес (США)	5	7	15	14	11
10	Сіетл (США)	12	13	14	3	6
11	Париж (Франція)	14	14	9	16	8
12	Сінгапур	16	16	11	1	20
13	Остін (США)	15	11	18	6	9
14	Стокгольм (Швеція)	17	20	8	18	12
15	Ванкувер (Канада)	19	19	7	15	15
16	Торонто (Канада)	18	12	5	20	18
17	Сідней (Австралія)	20	10	13	12	17
18	Чикаго (США)	13	15	20	13	14
19	Амстердам (Нідерланди)	10	17	17	19	16
20	Бангалор (Індія)	11	18	16	17	19

Джерело: сформовано автором на основі [8].

Більшість українських розробок та проектів переміщуються за кордон, адже там сприятливіші умови для їх розвитку.

Українські ІТ-компанії, більшою мірою, працюють на іноземних замовників, тому що вітчизняні підприємці вкладають кошти в інноваційну сферу у значно менших обсягах. Варто зазначити, що ІТ-сфера в Україні розвивається досить успішно, що створює сприятливе середовище для розвитку екосистеми стартапів. Також доречно навести приклади успішних українських стартапів.

Такі компанії, як Lookserу (придбаний компанією Snapchat за \$ 150 млн), Petcube (визнаний кращим стартапом Європи 2014 року), Augmented Pixels (входить в топ-20 технологічних компаній світу), Clickky (найбільша незалежна мобільна рекламна платформа в Східній Європі) досягли успіху на ринку технологій.

В Україні вже закладено розвиток екосистеми. Наприклад, Sikorsky Challenge – інноваційна екосистема, створена на базі «Київського політехнічного інституту ім. Ігоря Сікорського». Головною складовою є Стартап-школа, де можуть знайти підтримку студенти, викладачі, учні, активні громадяни, що хочуть займатися інноваційним підприємництвом, науковці, підприємці. Також елементами екосистеми Sikorsky Challenge є бізнес-ангели, інвестори, венчурний фонд Sikorsky Challenge та інші фонди.

Але існують певні проблеми у розвитку української екосистеми стартапів.

Основною проблемою є те, що в Україні не вистачає підтримки у створенні стартапів, як з боку держави, інвесторів, так і з боку підприємців, що вже досягли успіху у даній сфері.

Шляхи подолання проблем можуть бути наступними:

1. державна підтримка повинна полягати у створенні сприятливих умов для формування та функціонування стартап-проектів – спрощенні умови реєстрації, захист інтелектуальної власності, лояльне оподаткування, програми зі спеціальним пільговим періодом в оподаткуванні, програми кредитування, формування грантів, інвестиційні програми. Питання інформаційно-технологічного розвитку в Україні повинні досліджуватись та ретельно вивчатись з боку державного сектора;
2. розробка освітніх програм для інженерів-техніків. В навчальних закладах не вистачає освітніх програм зі створення бізнесу, адже успішний розвиток стартапу залежить не лише від інноваційної складової, а й від системи управління ним. Розробникам необхідні знання з управління бізнесом, маркетингу та економіки;
3. створення нових бізнес-інкубаторів, центрів підтримки для розвитку стартапів, що надаватимуть робочий простір для створення стартапів, консультаційну підтримку, менторство та допомагатимуть у процесі пошуку потенційних інвесторів;
4. створення міжнародних конференцій з участю успішних підприємців, що готові ділитись власним досвідом про створення стартапів. Існує необхідність підтримки стартаперів у реалізації власної ідеї як основної цілі розвитку проекту та спрямування власних сил на довгострокові перспективи, а не для отримання короткострокових прибутків;
5. розробити ефективний механізм утворення та функціонування венчурних фондів в Україні;
6. створення мережі знайомств для вітчизняних та іноземних стартаперів, інвесторів, спеціалістів, менторів, бізнес-ангелів для можливого групування та співпраці.

Висновки. У результаті проведеного дослідження визначено поняття «стартапу», основні риси стартап-проектів та поняття «екосистема стартапів». Проаналізувавши рейтинг екосистем стартапів у

світі та розвиток екосистеми стартапів в Україні, виявлено перелік основних проблем на шляху розвитку вітчизняної екосистеми та запропоновано шляхи їх вирішення.

Література:

1. Blank S. The Startup Owner's Manual: The Step-by-Step Guide for Building a Great Company / S. Blank, B. Dorf.. – (ISBN-13: 9780989200547).
2. Звегінцова О. Д. Інтегрована оцінка стартап-проектів / О. Д. Звегінцова, І. О. Золотарьова, О. В. Щербаков // Системи обробки інформації. - 2015. - Вип. 4. - С. 163-165. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/soi_2015_4_36.
3. Івашова Н.В. START-UP проекти – інструмент реалізації інновацій // Економічні проблеми сталого розвитку: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Суми, 24–26.04.2013) / За заг. ред. О.В. Прокопенко. – Суми: СумДУ, 2013. – Т. 4. – С. 115–116.
4. Kawasaki G. The Art of the Start 2.0: The Time-Tested, Battle-Hardened Guide for Anyone Starting Anything / Guy Kawasaki. – London: Portfolio, 2015. – 336 с.
5. Kane Tim The Importance of Startups in Job Creation and Job Destruction / Kane Tim // Kauffman. –July 2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kauffman.org/~media/kauffman_org/research%20reports%20and%20covers/2010/07/firm_formati on_importance_of_startups.pdf.
6. Forbes. – 1976. – №15.
7. John Simpson and Edmund Weiner. The Oxford English Dictionary. — United Kingdom: Oxford University Press, 1989. — 21730 с. — ISBN 978-0-19-861186-8.
8. The 2017 Global Startup Ecosystem Ranking. Compass Report. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://d1i53wesras4r4.cloudfront.net/reports/GlobalStartupEcosystemReport2017.pdf>